

2020 Yeni Zelanda Genel Seçimleri ve Jacinda Ardern

Doğanay Yılmaz¹

Yeni Zelanda'da son seçimler 2017 yılında gerçekleştirilmiştir. Seçim sonuçlarına göre mecliste temsil hakkı elde eden parti sayısı 5'tir. Bunlar; Ulusal Parti, İşçi Partisi, Önce Yeni Zelanda Partisi, Yeşiller Partisi ve ACT Partisi'dir. Toplam 120 milletvekilinin bulunduğu mecliste; Ulusal Parti'nin 54, İşçi Partisi'nin 46, Önce Yeni Zelanda Partisi'nin 9, Yeşiller Partisi'nin 8 ve ACT Partisi'nin 1 milletvekili bulunmaktadır. 2017 genel seçimleri ile oluşan 52. dönem meclisinde, salt çoğunluğu (61) sağlayan parti olmadığı için koalisyon hükümeti kurulması gerekmiştir.² Seçimler çoğu ülkede olduğu gibi 4-5 yıl arasında değil 3 yılda bir gerçekleştirilmektedir. 2020 seçimleri normal şartlarda 19 Eylülde gerçekleştirileceği açıklanmışken Koronavirüs sebebiyle 4 hafta ertelenmiş ve 17 Ekimde yapılmasına karar verilmiştir.

Mevcut Koalisyon hükümeti ilk olarak İşçi Partisi (46) ve Önce Yeni Zelanda Partisi (9) etrafında oluşturulan bir azınlık hükümeti (salt çoğunluk 61) iken daha sonra Yeşiller Partisi'nin de (8) katılımıyla yeterli güvenoyuna ulaşmıştır. Bu bağlamda kurulan hükümette 3 partiden de üyeler bulunmaktadır. Ulusal Parti en yüksek oyu almasına rağmen hükümeti kuramayarak ana muhalefet görevini üstlenmiştir. Mevcut hükümet İşçi Partisi'nin lideri Jacinda Ardern tarafından oluşturulmuş ve halen başbakanlık görevini yürütmektedir.

Seçimler, bölge ve parti (ulusal) listelerinin olduğu iki farklı milletvekili seçimi ile gerçekleştirilmektedir. Parti listesi genel seçimde alınan oya göre 49 kişilik ulusal kontenjan içerisinde belirlenmektedir. Bu bağlamda Ulusal Parti'nin 15, İşçi Partisi'nin

17, Önce Yeni Zelanda Partisi'nin 9, Yeşiller Partisi'nin 8 milletvekili bu şekilde seçilmiştir. Kalan 71 sandalye ise seçim bölgelerinde alınan oya göre dağıtılmaktadır. Seçmenler aynı anda iki oy kullanmaktadır. İlk önce partilere oy vererek parti listesini tercih eder, daha sonra kullandığı oyla seçim bölgesindeki vekil adayına oy vermektedir. Parti oyu tüm ülkedeki oyların toplanması ile oy oranına göre 49 sandalyeyi kendi içerisinde dağıtırken bölgesel oylarda adayların diğer adaydan 1 oy fazla alması yeterlidir. Partilerin milletvekili çıkarabilmesi için ulusal listede %5 oy alması veya bölgedeki adaylar içerisinde birinci olması gerekmektedir.³ Yeni Zelanda parlamentosuna baktığımız zaman ATC Partisi hariç diğer iki küçük partinin bütün milletvekilleri ulusal (parti) listesinden seçilmiştir. Bu bağlamda ulusal liste küçük partilerin mecliste temsil edilmesi açısından önemlidir.

Yeni Zelanda seçimleri hakkında değinilmesi gereken bir diğer konuda, hükümeti kurma yetkisi parlamenter demokrasilerin çoğunda olduğu gibi Cumhurbaşkanı olarak adlandırılan seçilmiş biri tarafından değil de Birleşik Krallığın Kraliçesi tarafından atanan bir valinin görevlendirmesiyle hükümet kurulmaktadır.

2020 Seçimleri

2020 seçimi diğer seçimler gibi İşçi Partisi ve Ulusal Parti arasında geçmesi beklenmektedir. Bu seneki seçimlerin diğer seçimlerden farkı genel seçimlerin yanında 2 konuda referandum oylamasının da yapılacak olmasıdır. Bunlardan ilki esrar kullanımının yasallaştırılması üzerine iken ikincisi insanların tıbbi yollarla kendi hayatlarına son verme hakkı elde edebilmesi için referandumda halkın onayına sunulacaktır.⁴

³ New Zealand Parliament, "What is the MMP Voting System?", <https://www.parliament.nz/en/get-involved/features/what-is-the-mmp-voting-system/>

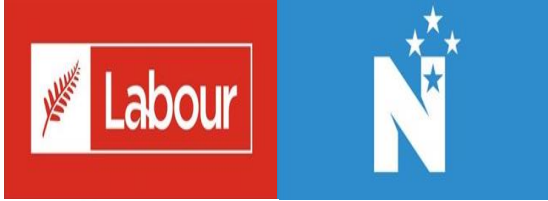
⁴ New Zealand Government, "Referendums 2020", https://www.referendums.govt.nz/?utm_source=votenz&utm_medium=website&utm_campaign=homepage

¹ doganayyilmaz@ulusam.org.tr

² New Zealand Parliament, "Parliamentary Parties", <https://www.parliament.nz/en/mps-and-electoralates/political-parties/>

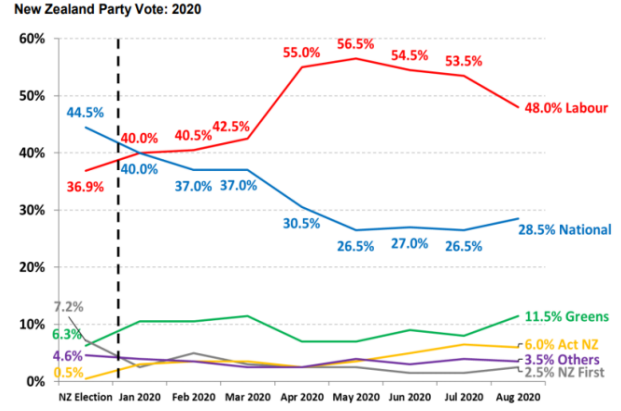
2020 Yeni Zelanda Genel Seçimleri ve Jacinda Ardern

Seçimlerde 17 partinin ulusal listede adayı bulunmaktadır. Mecliste bulunan Ulusal Parti, İşçi Partisi, Önce Yeni Zelanda Partisi, Yeşiller Partisi ve ACT Partisi'nin yanında belirli alanları temsil eden partilerde bulunmaktadır. Bunlar içerisinde Kenevir Partisi, Sosyal Kredi Partisi ve Çay Partisi gibi partilerde seçimlerde yer alacaktır.

2020 Seçimleri İşçi Partisi için çok önemli bir sınav olarak görülmektedir. En son 2005 seçimlerinde iktidar olan parti üç dönem Ulusal Parti'nin ardından muhalefet görevi görmüştür. 2017 yılında 2008'de kaybettikleri iktidarlarını ikinci parti olmalarına rağmen koalisyonla geri almıştı. Şimdi 3 yıllık görev süreleri içerisinde hem birinci parti olma iddialarını hem de hükümette kalabilme çabalarının ne sonuç vereceği belli olacaktır. Bu bağlamda 17 Ekimde nasıl bir parlamento oluşacağını anketlere bakarak değerlendirmek gerekmektedir.

2017 seçimlerinde Ulusal Parti %44, İşçi Partisi %36, Öncü Yeni Zelanda %7 ve Yeşiller Partisi %6 oy oranına sahiptir. 2020 seçimleri için yapılan en güncel anket araştırması Roy Morgan Araştırma Enstitüsü tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu ankete göre İşçi Partisi oylarını %12 artırırken Ulusal Parti neredeyse yarı yarıya düşürmüştür. Bu ani oy değişiminde Koronavirüs sürecinde, İşçi Partisi ve Jacinda Ardern'in yönetimi en önemli faktör olmuştur.

Şekil 1 Roy Morgan Araştırma Enstitüsü anket sonuçları⁵

Diğer anketlere baktığımız zaman da İşçi Partisi'nin oy oranının %45'den aşağıya düşmediği görülmektedir. Tek başına iktidara gelip gelemeyeceği konusunda bazı anketlerde farklılık göstermesine rağmen özellikle de koronavirüs döneminin etkin ve başarılı yönetilmesi nedeniyle iktidarda kalacağı neredeyse kesindir. Hatta büyük bir düşüş yaşanmazsa tek başına 61 vekilden daha fazlasını kazanacaktır. Birçok ankette de bu durumu kanıtlamış ve bazı anketlere göre de tek başına 77 vekile kadar çıkmaktadır.

ULUSAM

Jacinda Ardern

1980 doğumlu olan J. Ardern, 2017 yılında 37 yaşında İşçi Partisi lideri seçilmiş ve bu göreve gelen en genç kişi olmuştur. 2008 yılında ilk kez parlamentoya giren Ardern, 2017 yılına kadar yapılan 3 genel seçimde de parti (ulusal) listeden seçilmiştir. 26 Şubat 2017 Albert ara seçimlerinde İşçi Partisi'nin bölge adayı olarak yarışmış ve seçimi kazanmıştır. Ardından İşçi Partisi genel başkan yardımcılığı görevine getirilmiştir. Daha sonrasında İşçi Partisi lideri Andrew Little'nin istifası ile beraber İşçi Partisi'nin yeni lideri olmuştur.

Jacinda Ardern'in İşçi Partisi'nin başında ilk seçimini 23 Eylül 2017 genel

⁵ Roy Morgan, "Labour Support Drops in August but Still Maintains Huge Lead of 19.5% over National", <https://www.roymorgan.com/findings/8509-nz-national-voting-intention-august-2020-202008310343>

seçimleri ile gerçekleşmiştir. Partinin başına geçmesinden sadece birkaç ay sonra girdiği seçimlerde beklenen oy kaybını tersine çevirerek Ulusal Parti'nin gerisinde ikinci sırada yer almıştır. Bir önceki seçime bakıldığı zaman Jacinda Ardern'in liderliğinde İşçi Partisi oyunu %25'den %36'ya, vekil sayısını ise 32'den %46'ya yükseltmeyi başarmıştır. Daha sonrasında yapılan görüşmeler ile İşçi Partisi, Öncü Yeni Zelanda Partisi ve Yeşiller Partisi'nin oluşturduğu bir koalisyon ile Yeni Zelanda'nın yeni başbakanı seçilmiştir. Bu göreve gelen ikinci kadın olmasının yanında seçildiği dönem içinde dünyanın en genç kadın başbakanı olmuştur.⁶

Başbakan seçildikten sonra Ardern, ülkede sosyal refahı sağlayacak adımlar atmıştır. Bunlar; ücretli ebeveyn iznini 26 haftaya çıkarması, düşük gelirli ailelere haftada 60 dolar yardım sağlaması, çocuklara öğle yemeği ve hijyen ürünleri desteği sağlaması, konut olanağı oluşturması, asgari ücreti önce saatlik 17,70 dolara ardından da 18,90 dolara artırması, orta öğretimden sonra eğitimi ücretsiz hale getirmesi ve öğretmen ücretlerinin artırılması gibi temel düzenlemeleri hayata geçirmiştir. Bunun yanında 2 yılda yaptıkları bazı icraatları da 2 dakikalık bir video ile anlatmıştır. Videoda, 92 bin kişiye iş oluşturulduğunu, 2,200'den fazla kamu binası inşa edildiğini, 140 milyon ağaç dikildiğini, işsizliği son 11 yılın en düşük seviyesine getirildiğini, 1 milyon kişiye kış aylarında enerji

desteği sağlandığını ve sıfır karbon yasasını oluşturduklarını belirtmiştir.⁷

İç politikada başarılı bir yönetim gösteren Jacinda Ardern'in, dış politika da son 3 yıllık dönemde yaptıklarını özetlersek; ABD'nin büyükelçiliği Kudüs'e taşıması kararı sonrasında BM Kararına destek vererek ABD'yi eleştirmiştir. Bunun yanında BM genel kurulunda gençler, kadınlar ve iklim değişikliğinin ciddiye alınması gerektiği konusunda bir konuşma gerçekleştirmiştir. Çin'in Sincan bölgesinde uyguladığı faaliyetleri gündeme getirmiştir. Ayrıca parti programlarında uluslararası ilişkiler başlığında şu maddeleri gerçekleştirmiştir: Mülteci kotasının yılda 2000'e çıkarılması, iklim değişikliğinin etkilerinin önlenmesi, bölgesel güvenliğin sağlanması, yeni elçilikler açılması, Nükleer silahsızlandırmanın etkin olarak sağlanması ve uyuşturucu kaçakçılığının önlenmesi gibi konularda etkin bir politika izlemiştir.⁸ Ayrıca 2030 yılına kadar elektrik üretiminin %100'ünü yenilenebilir enerji kaynaklarından elde etmeyi hedefleyen bir projesi de bulunmaktadır.

Jacinda Ardern, iç ve dış politikada insan merkezli bir yaklaşımı benimseyerek insan hakları ihlaller karşısında söylem geliştirmiştir. Bu bağlamda eşcinsel evlilikleri desteklemektedir. Ve Onur Yürüyüşüne katılan ilk Yeni Zelanda Başbakanıdır. Kürtajın serbestleştirilmesi gerektiğini savunmuş ve 2020 yılında Kürtaj yasasını desteklemiştir. Ayrıca İsrail ve Filistin arasında yaşanan tartışmada barıştan yana söylem geliştirerek iki devletli bir çözümü savunmuştur.

Bunun dışında Jacinda Ardern'in hem iç politikada hem de dış politikada başarılı bir başbakan olarak kabul edilmesini sağlayan iki önemli olay gerçekleşmiştir. Bunlardan ilki Christchurch cami saldırısı sonrasındaki

⁷ Videonun tamamına İşçi Partisinin Twitter adresinden ulaşabilirsiniz.
<https://twitter.com/nzlabour/status/1191198139723603968>

⁸ Labour Party, "Foreign Affairs & Trade",
<https://www.labour.org.nz/foreignaffairs>

⁶ Labour Party, "Our Achievements",
<https://www.labour.org.nz/progress-list>

2020 Yeni Zelanda Genel Seçimleri ve Jacinda Ardern

tutumuyla İslamofobi karşısında gösterdiği mücadele diğeri ise hala devam eden koronavirüs salgınında ortaya koyduğu yönetim anlayışıyla her kesim tarafından ön plana çıkarılmıştır.

15 Mart 2019'da iki camiye gerçekleştirilen saldırılar sonrasında bunu bir terör saldırısı olarak nitelendirdi ve saldırıda hayatını kaybedenlerin ailelerini ziyaret ederek geniş kesimlerin desteğini almıştır. Bu ziyaret sırasında başörtüsü takması ve yüz ifadesiyle Müslüman toplumun yanında olduğunu en iyi şekilde belirtmiştir. Saldırı sonrasında yasalarda silah alımı ile ilgili eksikliklerin olduğunu belirterek yarı otomatik silahları yasaklayan bir düzenlemeyi hayata geçirmiştir. Mecliste yaptığı konuşmada teröristin adını söylemeyeceğini belirterek herkesten de ölenlerin isimlerinin anılması gerektiğini vurgulamıştır.

Bu saldırı sonrasında yaptığı ve söylediği sözlerle tüm dünya tarafından tanınmaya başlayan Jacinda Ardern, koronavirüs dönemindeki etkin yönetimi sayesinde de tekrardan gündeme gelmeyi başarmıştır. Salgın başladığından sonra 3 aşamalı (hastalığı uzak tutmak, tespit etmek ve tedavi etmek) bir strateji uygulayarak salgını kontrol altına almayı başarmıştır. 102 gün gibi bir süre aktif vakası olmadan devam etmesine karşın ağustos itibariyle tekrardan vakaların görülmesi üzerine tedbirleri geri getirmiştir. Bu tedbirlerden biri de seçimlerin ertelenmesidir. 22 Eylül itibariyle 5 milyon nüfusa sahip Yeni Zelanda'da 1815 vaka (bugün 0), 25 ölüm (bugün 0) ve 61 aktif vaka bulunmaktadır.

Jacinda Ardern hakkında son olarak yaklaşan seçimlerin en güçlü başbakan adayı ve dünya siyaseti açısından da son derece önemli bir siyasi figür olduğunu belirtmek gerekmektedir.